

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2026-1-3>

С. В. Литвин

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2025-4705> – С. В. Литвин

 Svitlanalitvin@karazin.ua

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті здійснено ґрунтовне теоретичне обґрунтування етичних засад формування безпечного освітнього середовища у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Дослідження актуалізовано в умовах сучасних динамічних соціокультурних трансформацій, глобалізаційних викликів та тотальної цифровізації вітчизняної освіти, що зумовлюють появу нових ризиків в освітній комунікації та соціальній взаємодії. Розкрито стратегічну роль педагогічної етики як фундаментальної системи професійно-моральних норм і гуманістичних цінностей, що забезпечують ефективну регуляцію суб'єкт-суб'єктної взаємодії, розбудову стабільних довірливих відносин, превенцію конфліктних ситуацій та створення атмосфери психологічного комфорту і взаємоповаги. Проаналізовано безпечне освітнє середовище як багатовимірне інтегративне явище, що охоплює фізичний, психологічний, соціальний та інформаційний аспекти захищеності особистості. Визначено виховний потенціал педагогічної етики, який реалізується через трансляцію ідеалів толерантності, відповідальності та академічної чесності. Деталізовано структурні компоненти освітнього середовища: аксіологічний (система ціннісних орієнтирів), змістово-діяльнісний (інтеграція етичних смислів у фахові дисципліни), комунікаційно-організаційний (партнерський стиль управління), просторово-подійний (соціально значуща активність) та цифрово-медіативний (культура віртуальної взаємодії). Обґрунтовано систему педагогічних умов ефективного реалізації етичних засад, зокрема: впровадження андрагогічного підходу, трансформація позиції викладача у роль фасилітатора й модератора, суворе дотримання принципів цифрової етики (netiquette) та стандартів академічної доброчесності. Висвітлено роль волонтерської діяльності як практичного інструменту, що забезпечує трансформацію теоретичних етичних знань у стійкий досвід соціально відповідальної поведінки здобувачів освіти. Доведено, що системна інтеграція етичних регламентів у освітній процес закладу вищої освіти сприяє розвитку високого рівня професійної готовності майбутніх педагогів до проектування безпечного освітнього простору на засадах гуманізму.

Ключові слова: безпечне освітнє середовище, педагогічна етика, етичні засади, підготовка майбутніх педагогів професійного навчання, виховний потенціал, цифрова етика, андрагогічний підхід, волонтерська діяльність, академічна доброчесність.

S. V. Lytvyn

V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

ETHICAL PRINCIPLES FOR CREATING A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE TRAINING OF FUTURE VOCATIONAL EDUCATION TEACHERS

Abstract. The article provides a thorough theoretical justification of the ethical principles of forming a safe educational environment in the process of training future teachers of vocational training. The research is updated in the conditions of modern dynamic socio-cultural transformations, globalization challenges and total digitalization of domestic education, which lead to the emergence of new risks in educational communication and social interaction. The strategic role of pedagogical ethics as a fundamental system of professional and moral norms and humanistic values is revealed, which ensure effective regulation of subject-subject interaction, the development of stable trusting relationships, the prevention of conflict situations and the creation

of an atmosphere of psychological comfort and mutual respect. A safe educational environment is analyzed as a multidimensional integrative phenomenon that encompasses the physical, psychological, social and informational aspects of individual security. The educational potential of pedagogical ethics is determined, which is realized through the transmission of the ideals of tolerance, responsibility and academic honesty. The structural components of the educational environment are detailed: axiological (system of value orientations), content-activity (integration of ethical meanings into professional disciplines), communication-organizational (partnership management style), spatial-eventual (socially significant activity) and digital-mediation (culture of virtual interaction). The system of pedagogical conditions for the effective implementation of ethical principles is substantiated, in particular: the implementation of an andragogic approach, the transformation of the teacher's position into the role of a facilitator and moderator, strict adherence to the principles of digital ethics (netiquette) and standards of academic integrity. The role of volunteer activity as a practical tool that ensures the transformation of theoretical ethical knowledge into a sustainable experience of socially responsible behavior of education seekers is highlighted. It has been proven that the systematic integration of ethical regulations into the educational process of a higher education institution contributes to the development of a high level of professional readiness of future teachers to design a safe educational space based on the principles of humanism.

Key words: safe educational environment, pedagogical ethics, ethical principles, training of future teachers of professional education, educational potential, digital ethics, andragogic approach, volunteering, academic integrity.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується глибокими соціокультурними трансформаціями, зумовленими процесами глобалізації, цифровізації та зростанням рівня соціальних і комунікативних ризиків. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування безпечного освітнього середовища, яке забезпечує не лише фізичну, а й психологічну, соціальну та інформаційну безпеку всіх учасників освітнього процесу.

Значну роль у вирішенні цього завдання відіграє педагогічна етика як система професійно-моральних норм і цінностей, що регулюють взаємодію викладача і здобувача освіти [4]. Саме через етичні механізми відбувається формування довірливих відносин, запобігання конфліктам, створення атмосфери взаємоповаги та підтримки.

Особливої ваги ця проблема набуває в системі професійної освіти, де відбувається підготовка майбутніх педагогів професійного навчання, здатних не лише передавати знання, а й забезпечувати безпечні умови розвитку особистості здобувачів освіти. Водночас аналіз наукових досліджень свідчить, що питання виховного потенціалу педагогічної етики у формуванні безпечного освітнього середовища, зокрема в умовах цифрової трансформації, потребує подальшого теоретичного осмислення та практичного обґрунтування.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування етичних засад формування безпечного освітнього середовища у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання в сучасному, зокрема цифровому, освітньому просторі.

Проблема формування безпечного освітнього середовища та визначення ролі педагогічної етики у цьому процесі є предметом ґрунтовних

досліджень у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці. Сучасні наукові підходи засвідчують міждисциплінарний характер зазначеної проблематики, що охоплює педагогічні, психологічні, соціальні та етичні аспекти організації освітнього процесу.

У працях українських дослідників безпечне освітнє середовище розглядається як комплексна система умов, що забезпечує фізичний, психологічний і соціальний комфорт особистості. Зокрема, Н. Науменко трактує його як інтегративне утворення, спрямоване на захист здобувача освіти від внутрішніх і зовнішніх загроз, підкреслюючи значущість психолого-педагогічних механізмів підтримки безпеки [6]. Подібної позиції дотримується О. Кулешова [7], яка акцентує увагу на взаємозв'язку психологічної безпеки та ефективності освітнього процесу, доводячи, що відчуття захищеності виступає необхідною умовою повноцінного розвитку особистості.

У дослідженнях О. Товканець [8] обґрунтовано педагогічні умови створення здоров'язбережувального освітнього середовища, серед яких визначальними є формування ціннісних орієнтацій, організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії та педагогічний супровід здобувачів освіти. Водночас О. Чуйко та Є. Гладишко розглядають безпечне освітнє середовище в контексті сучасних соціальних викликів, наголошуючи на необхідності посилення психосоціальної підтримки та адаптації освітнього процесу до умов нестабільності [11].

Значний внесок у розроблення проблеми зроблено Г. Бучківською та М. Балухом, які визначають безпечне освітнє середовище як чинник формування здоров'язбережувальної компетентності,

підкреслюючи його роль у розвитку відповідальної поведінки здобувачів освіти [12]. Н. Огар, у свою чергу, акцентує увагу на системному характері забезпечення безпеки, що передбачає поєднання нормативно-правових, організаційних і педагогічних механізмів [13].

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічним підґрунтям сучасних досліджень виступають ідеї класиків педагогіки, які заклали основи гуманістичного підходу до організації освітнього середовища. Так, К. Ушинський підкреслював значення морального виховання та ролі вчителя як носія етичних цінностей, В. Сухомлинський обґрунтовував необхідність створення психологічно комфортного та гуманного освітнього простору, а Я. Корчак наголошував на пріоритеті поваги до особистості дитини як основі педагогічної взаємодії. Ідеї Дж. Локка та Р. Штайнера щодо впливу середовища на розвиток особистості також залишаються актуальними у контексті дослідження безпечного освітнього простору.

У зарубіжній науковій думці проблема безпечного освітнього середовища розглядається у межах гуманістичної педагогіки, теорії освітнього середовища та цифрової освіти. Зокрема, у працях А. Alharthi та М. Spichkova підкреслюється, що сучасне освітнє середовище повинно відповідати не лише технологічним, а й соціально-етичним вимогам, забезпечуючи взаємодію, довіру та підтримку між учасниками освітнього процесу. Дослідження, присвячені цифровому освітньому середовищу (О. Глазунова, М. Шишкіна), акцентують увагу на необхідності його відкритості, безпечності та орієнтації на потреби особистості.

Окремий напрям сучасних досліджень становить проблема формування цифрової етики (digital ethics), що охоплює питання відповідальної поведінки в мережі, академічної доброчесності та культури онлайн-комунікації. У цьому контексті підкреслюється, що цифровізація освіти не лише розширює можливості навчання, а й актуалізує нові ризики, пов'язані з порушенням етичних норм, що потребує цілеспрямованого педагогічного впливу [9].

Отже, аналіз наукових джерел засвідчує, що безпечне освітнє середовище розглядається як багатовимірне явище, а педагогічна етика – як важливий регулятор взаємодії його суб'єктів. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання системного розкриття виховного потенціалу педагогічної етики у формуванні безпечного освітнього середовища саме в системі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, особливо в умовах цифрової трансформації, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

У сучасних умовах суспільного розвитку, що характеризуються процесами глобалізації, цифровізації та зростанням соціальних ризиків, проблема безпечної комунікації та взаємодії суб'єктів освітнього процесу набуває особливої актуальності. Динамічні трансформації соціокультурного простору, поява нових технологій і пов'язаних із ними загроз зумовлюють необхідність формування культури безпечної поведінки та відповідальної взаємодії.

У науковому дискурсі поняття «безпека» трактується як стан захищеності особистості, що передбачає відсутність загроз життю, здоров'ю, правам і свободам людини, а також як суб'єктивне відчуття довіри, психологічного комфорту та захищеності в соціальному середовищі [3]. У контексті освіти це означає створення таких умов, за яких здобувач освіти може реалізувати свої освітні, професійні та особистісні потреби без страху, дискримінації чи психологічного тиску.

Особливого значення ця проблема набуває в умовах цифрової трансформації освіти. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, онлайн-платформ, соціальних мереж розширює можливості навчання, але водночас актуалізує нові ризики – зокрема кібербулінг, інформаційне перевантаження, девіантні форми мережевої поведінки. Це, у свою чергу, безпосередньо впливає на моральні орієнтири здобувачів освіти та потребує посилення етичного регулювання освітнього середовища.

Процес тотальної цифровізації сучасної освіти вимагає переосмислення традиційних етичних категорій та їх адаптації до умов віртуальної взаємодії. У цьому контексті особливого значення набуває розробка та впровадження принципів цифрового етикету (netiquette), який у системі професійної освіти виступає не просто формою ввічливості, а фундаментальним механізмом забезпечення психологічної та інформаційної безпеки [1]. Етична регуляція в цифровому просторі спрямована передусім на превенцію деструктивних форм мережевої поведінки, таких як кібербулінг, флеймінг та тролінг, що можуть завдати суттєвої шкоди ментальному здоров'ю здобувачів освіти.

Виховний потенціал педагогічної етики в умовах онлайн-навчання реалізується через формування внутрішнього ціннісного цензора майбутнього фахівця. Це стосується не лише культури спілкування, а й дотримання принципів академічної доброчесності. У цифрову епоху, коли доступ до інформації та інструментів штучного інтелекту є необмеженим, саме етичні установки педагога мають спонукати здобувачів освіти до

інтелектуальної чесності та прозорості у використанні джерел. Крім того, важливим аспектом безпечного середовища є дотримання етики приватності. Чітке встановлення часових та смислових меж цифрової комунікації, повага до права на особистий простір (право на «офлайн») стає запорукою збереження емоційного благополуччя всіх суб'єктів освітнього процесу, запобігаючи професійному вигоранню та міжособистісній напрузі.

У цьому контексті педагогічна етика виступає не лише нормативною основою професійної діяльності викладача, а й потужним виховним ресурсом формування безпечного освітнього середовища [4]. Її виховний потенціал полягає у трансляції цінностей поваги, довіри, відповідальності, толерантності та академічної доброчесності, які визначають характер взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Структурно виховний потенціал освітнього середовища закладу вищої освіти доцільно розглядати як цілісну систему взаємопов'язаних компонентів:

- аксіологічний, що відображає систему цінностей, норм і професійно-етичних орієнтирів;
- змістовно-діяльнісний, який забезпечує інтеграцію виховних смислів у навчальні дисципліни та практичну діяльність;
- комунікаційно-організаційний, що характеризує стиль взаємодії «викладач – студент» та розвиток студентського самоврядування;
- просторово-подійний, пов'язаний із включенням студентів у соціально значущу діяльність;
- цифрово-медіативний, який відображає перенесення виховних впливів у цифрове середовище.

Синергія зазначених компонентів формує цілісну виховну екосистему закладу освіти, здатну забезпечити не лише професійну підготовку, а й розвиток безпечної поведінки та етичної культури здобувачів освіти.

Оскільки система професійної освіти орієнтована на підготовку дорослих або осіб у період пізньої юності, ефективна реалізація виховного потенціалу педагогічної етики можлива лише на засадах андрагогічного підходу [6]. Ця модель передбачає докорінну зміну характеру взаємодії, де викладач переходить від ролі авторитарного транслятора знань до позиції фасилітатора, наставника та рівноправного партнера. Така трансформація ролей дозволяє мінімізувати ієрархічний тиск, який часто виступає джерелом прихованого психологічного дискомфорту та відчуття незахищеності у здобувачів освіти.

В межах андрагогічної парадигми етичне виховання набуває практико-орієнтованого харак-

теру. Моральні норми засвоюються здобувачами освіти не через абстрактний лекційний виклад, а в процесі спільного розв'язання складних етичних дилем, що безпосередньо корелюють із їхньою майбутньою професійною діяльністю. Це сприяє формуванню так званого «етичного імунітету» – здатності фахівця зберігати професійну стійкість та дотримуватися гуманістичних цінностей у ризикованих соціальних ситуаціях. Крім того, створення атмосфери «безпечної помилки», де рефлексія над прорахунками відбувається без каральних санкцій, стимулює розвиток суб'єктності та відповідальності майбутніх педагогів професійного навчання, що є критично важливим для побудови довірливих відносин у будь-якому освітньому колективі.

Цифрова трансформація освітнього середовища зумовлює переосмислення традиційних підходів до виховання. Виховна діяльність перестає бути фрагментарною та подієвою і набуває характеру безперервного педагогічного супроводу, що здійснюється як в очному, так і в мережевому форматах. У цих умовах змінюється роль викладача – від транслятора знань до фасилітатора, наставника й модератора взаємодії, який забезпечує етичну регуляцію комунікації та підтримку індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

Особливого значення набуває формування культури безпечного способу життя майбутніх педагогів професійного навчання, що розглядається як інтегративна характеристика особистості, яка поєднує ціннісні орієнтації, знання та поведінкові практики. Розвиваючий потенціал освітнього середовища у цьому контексті реалізується через:

- смислові можливості (формування цінностей і особистісних смислів безпечної поведінки);
- інтеграційні можливості (поєднання міждисциплінарних знань і гуманітарних орієнтацій);
- перетворювальні можливості (набуття досвіду безпечної поведінки та його трансляція у професійній діяльності).

Важливу роль у цьому процесі відіграють ресурси освітнього середовища:

- нормативно-орієнтаційний, що забезпечує формування ціннісних установок і професійної відповідальності;
- змістовно-інформаційний, який інтегрує питання безпеки у зміст освіти;
- комунікативно-діяльнісний, що реалізується через взаємодію, співпрацю та участь у соціально значущій діяльності.

Створення безпечного освітнього середовища не передбачає повної відсутності суперечностей,

проте воно визначається здатністю суб'єктів до конструктивного та етичного вирішення конфліктних ситуацій. Психолого-педагогічні механізми такої регуляції базуються на ідеях ненасильницького спілкування та емпатійної медіації [2]. Застосування викладачем стратегій активного слухання та етичної чутливості дозволяє деескалювати соціальну напругу на етапі її зародження, перетворюючи потенційний конфлікт на ресурс для взаємного розвитку та порозуміння.

Важливим інструментом етичного безпекотворення є впровадження методик вираження потреб без використання маніпуляцій чи прихованої агресії. Це створює надійний фундамент для соціальної стабільності в закладі освіти. Важливим елементом цього процесу є регулярний етичний самоаудит педагога, який передбачає критичне осмислення власних методів впливу та стилю комунікації. Саме через розвиток рефлексивної культури викладача забезпечується профілактика токсичних проявів у педагогічній взаємодії. Таким чином, інтеграція етичних регламентів, таких як кодекси честі або етичні протоколи взаємодії, у повсякденну практику професійної освіти дозволяє створити стійку екосистему, де безпека кожного учасника гарантується спільними моральними зобов'язаннями та культурою взаємоповаги.

Вагомим інструментом реалізації виховного потенціалу педагогічної етики у формуванні безпечного освітнього середовища виступає волонтерська діяльність студентської молоді [2, 3]. У сучасній педагогічній науці волонтерство розглядається не лише як форма соціальної активності, а як ефективна педагогічна технологія, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду морально-етичної поведінки.

Участь здобувачів освіти у волонтерських ініціативах створює умови для формування ключових соціально значущих якостей особистості – громадянської відповідальності, емпатії, толерантності, здатності до співпраці та взаємодопомоги. Водночас волонтерська діяльність виступає простором апробації етичних норм і цінностей у реальних соціальних ситуаціях, де студент не лише засвоює моральні принципи, а й практично реалізує їх у взаємодії з різними соціальними групами.

Особливого значення волонтерство набуває у контексті формування безпечного освітнього середовища, оскільки сприяє розвитку культури ненасильницької комунікації, відповідального ставлення до інших, дотримання етичних норм поведінки та запобігання конфліктам. Участь у соціально орієнтованих практиках дозволяє здобувачам освіти усвідомити цінність людського

життя, здоров'я та гідності, що є базовими складниками безпеки як соціального феномену.

З педагогічної точки зору, волонтерська діяльність забезпечує реалізацію принципів андрагогіки та студентоцентрованого підходу, оскільки передбачає активну позицію здобувача освіти, його залучення до прийняття рішень, відповідальність за результати власної діяльності та рефлексію отриманого досвіду. У цьому процесі викладач виступає не стільки контролером, скільки наставником і фасилітатором, який спрямовує діяльність студентів, забезпечує її етичну спрямованість та підтримує розвиток особистісних і професійних якостей.

В умовах цифровізації освіти волонтерська діяльність набуває нових форм, зокрема через розвиток онлайн-волонтерства, участь у цифрових соціальних проєктах, інформаційних кампаніях та мережевих ініціативах. Це розширює можливості залучення студентів до соціально значущої діяльності, водночас актуалізуючи питання цифрової етики, відповідальної поведінки в інформаційному просторі та дотримання норм безпечної комунікації [9].

Крім того, волонтерська діяльність сприяє формуванню професійної ідентичності майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки дозволяє їм набути досвіду організації безпечного середовища, взаємодії з різними категоріями населення, зокрема вразливими групами, а також розвитку навичок профілактики соціально небезпечних явищ. Такий досвід є важливим підґрунтям для подальшої професійної діяльності, орієнтованої на створення безпечного та гуманістичного освітнього простору.

Волонтерська діяльність виступає ефективним засобом реалізації виховного потенціалу педагогічної етики, забезпечуючи формування у здобувачів освіти досвіду етично відповідальної, соціально значущої та безпечної поведінки. Її інтеграція в освітній процес закладів професійної освіти сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних до створення безпечного освітнього середовища на засадах гуманізму, відповідальності та взаємоповаги.

Висновок. Педагогічна етика постає ключовою основою формування безпечного освітнього середовища у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, виконуючи роль смислового стрижня, що регулює взаємодію всіх учасників освітнього процесу [4]. Її виховний потенціал не обмежується лише трансляцією моральних норм, а виступає цілісною системою, яка через формування гуманістичних цінностей та деонтологічних моделей поведінки забезпечує психологічну

стійкість і гармонійну соціалізацію здобувачів освіти.

Цілісна організація такого середовища передбачає інклюзивне поєднання фізичного, психоемоційного та віртуального вимірів захищеності. Ефективність цієї екосистеми базується на узгодженні аксіологічних орієнтирів, змістово-діяльнісних практик та комунікаційних стратегій, що в сукупності створюють простір для безпечного розвитку особистості майбутнього педагога професійного навчання. При цьому реалізація етичних засад посилюється через імплементацію андрагогічних принципів партнерства та фасилітації, де викладач і здобувач освіти виступають рівноправними суб'єктами освітньої взаємодії.

В умовах цифровізації освіти вектори етичної регуляції зміщуються у площину мережевої культури та «цифрового громадянства». Це актуалізує потребу в розробленні інноваційних регламентів і посиленні педагогічного супроводу цифрової соціалізації, що інтегрує етичні практики безпосередньо у віртуальний простір навчання. Водночас волонтерська діяльність виступає ефективним практичним засобом реалізації етичних засад, забезпечуючи трансформацію теоретичних знань у досвід соціально відповідальної та безпечної професійної поведінки майбутніх педагогів професійного навчання.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням валідних моделей діагностики рівня сформованості етичної культури майбутніх педагогів професійного навчання та створенням цілісних методик формування безпечного освітнього середовища на засадах міждисциплінарного підходу відповідно до викликів сучасної освіти.

Список літератури:

1. Гевлич І., Гевлич Л. Цифрове освітнє середовище в умовах сучасних викликів. *Економіка і організація управління*. 2025. № 2(58). С. 15–25. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.2.2>

2. Боднар О. С., Сербінов С. М. Оцінювання управлінської культури педагогів в умовах формування безпечного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 1(220). С. 48–55. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-48-55](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-48-55)

3. Бучківська Г. В., Балух М. М. Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти в умовах безпечного освітнього середовища. *Педагогічний дискурс*. 2023. № 34. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.1>

4. Ляшенко О. І., Спірін О. М., Литвинова С. Г., Пінчук О. П., Овчарук О. В., Сухих Аліса. Концептуальні засади цифровізації освітнього середовища

закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Т. 102, № 4. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v102i4.5829>

5. Литвиненко І. С., Богдан Л. С. Психологічна діагностика безпеки освітнього середовища навчального закладу. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. *Психологічні науки*. 2020. № 1(20). С. 17–21. DOI: <https://doi.org/10.33310/2078-2128-2020-20-1-17-21>

6. Московець Л. П., Жданюк Л. О. Психологічна підтримка здобувачів освіти в умовах безпечного освітнього середовища. *Ментальне здоров'я*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2005/2025-4.19>

7. Собченко Т., Ткачова Н., Ткачов А. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів в освітньому середовищі педагогічного університету. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2025. № 2(51). С. 145–148. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.145-148>

8. Yan L., Sha L., Zhao L. et al. Practical and Ethical Challenges of Large Language Models in Education: A Systematic Scoping Review. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.13379>

9. Porayska-Pomsta K., Holmes W., Nemorin S. *The Ethics of AI in Education*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.11842>

10. Афанасьєва Н., Фалько Н., Остополець І. Особливості суб'єктивного оцінювання ефективності психологічної підтримки здобувачів вищої освіти. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*. 2025. № 13. С. 348–372. DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-15>

11. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов ; за наук. ред. Н. В. Лунченко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.

12. Науменко Н. В. Дефінітивна характеристика освітніх викликів, ризиків, небезпек і загроз в умовах сьогодення. *Педагогічні науки*. 2024. № 106. С. 54–61. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-106-8>

13. Sharples M. Towards Social Generative AI for Education: Theory, Practices and Ethics. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2306.10063>

References:

1. Hevlych, I., & Hevlych, L. (2025). Tsyfrove osvittnie sere dovyyshche v umovakh suchasnykh vyklykiv [Digital educational environment in the conditions of modern challenges]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 15–25. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.2.2> [in Ukrainian].

2. Bodnar, O. S., & Serbinov, S. M. (2025). Otsiniuvannia upravlinskoї kultury pedahohiv v

umovakh formuvannia bezpechnoho osvitnoho seredovyschcha zakladu zahalnoi serednoi osvity [Assessment of teachers' managerial culture in the context of forming a safe educational environment in general secondary education institutions]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 1(220), 48–55. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-48-55](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-48-55) [in Ukrainian].

3. Buchkivska, H. V., & Balukh, M. M. (2023). Formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti zdobuvachiv osvity v umovakh bezpechnoho osvitnoho seredovyschcha [Formation of health-preserving competence of students in a safe educational environment]. *Pedahohichni dyskurs*, 34, 15–22. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.1> [in Ukrainian].

4. Liashenko, O. I., Spirin, O. M., Lytvynova, S. H., Pinchuk, O. P., Ovcharuk, O. V., & Sukhikh, A. (2024). Kontseptualni zasady tsyfrovizatsii osvitnoho seredovyschcha zakladu zahalnoi serednoi osvity [Conceptual principles of digitalization of the educational environment of general secondary education institutions]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 102(4). <https://doi.org/10.33407/itlt.v102i4.5829> [in Ukrainian].

5. Lytvynenko, I. S., & Bohdan, L. S. (2020). Psykholohichna diahnostyka bezpeky osvitnoho seredovyschcha navchalnoho zakladu [Psychological diagnostics of the safety of the educational environment of an educational institution]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Psykholohichni nauky*, 1(20), 17–21. <https://doi.org/10.33310/2078-2128-2020-20-1-17-21> [in Ukrainian].

6. Moskovets, L. P., & Zhdaniuk, L. O. (2025). Psykholohichna pidtrymka zdobuvachiv osvity v umovakh bezpechnoho osvitnoho seredovyschcha [Psychological support for students in a safe educational environment]. *Mentalne zdorovia*, 4. <https://doi.org/10.32782/3041-2005/2025-4.19> [in Ukrainian].

7. Sobchenko, T., Tkachova, N., & Tkachov, A. (2025). Formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv v osvitnomu

seredovyschchi pedahohichnoho universytetu [Formation of information and digital competence of future teachers in the educational environment of a pedagogical university]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*, 2(51), 145–148. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.145-148> [in Ukrainian].

8. Yan, L., Sha, L., Zhao, L., et al. (2023). Practical and ethical challenges of large language models in education: A systematic scoping review. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.13379>

9. Porayska-Pomsta, K., Holmes, W., & Nemo-rin, S. (2024). The ethics of AI in education. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.11842>

10. Afanasieva, N., Falko, N., & Ostopolets, I. (2025). Osoblyvosti subiektyvnoho otsiniuvannia efektyvnosti psykholohichnoi pidtrymky zdobuvachiv vyshchoi osvity [Features of subjective assessment of the effectiveness of psychological support for higher education students]. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*, 13, 348–372. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-15> [in Ukrainian].

11. Baidyk, V. V., Hopkalo, Yu. P., Korniienko, I. O., Lunchenko, N. V., Lutsenko, Yu. A., Moroz, R. A., & Savrasov, M. V. (2024). Psykholohichna bezpeka osvitnoho seredovyschcha: metody, tekhnologii, shliakhy formuvannia [*Psychological safety of the educational environment: Methods, technologies, and ways of formation*] (N. V. Lunchenko, Ed.). Kyiv, Ukraine: UNMTs praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty [in Ukrainian].

12. Naumenko, N. V. (2024). Definityvna kharakterystyka osvitnikh vyklykiv, ryzykiv, nebezpek i zahroz v umovakh sohodennia [Definitive characteristics of educational challenges, risks, dangers, and threats in contemporary conditions]. *Pedahohichni nauky*, 106, 54–61. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-106-8> [in Ukrainian].

13. Sharples, M. (2023). Towards social generative AI for education: Theory, practices and ethics. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2306.10063>

© С. В. Литвин

Науково-методична стаття

Дата першого надходження статті до видання: 24.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026